

Beste leerkracht, onderwijsassistent of intern begeleider,

Deze brief geeft u, als leerkracht van een kind dat stottert, meer informatie over stotteren en over hoe u op de beste manier kinderen die stotteren kunt ondersteunen in de klas.

Stotteren is een vaak verkeerd begrepen variatie in communicatie. In tegenstelling tot veel voorkomende misvattingen en stereotypen is stotteren niet het gevolg van zenuwachtigheid, angst, verlegenheid of een beperkte intelligentie. Deze misverstanden dragen bij aan het pesten, de stigmatisering en discriminatie die stotterende kinderen en jongeren nog regelmatig ervaren.

Hoewel soms gedacht wordt dat stotteren een psychologische oorzaak heeft, is dat niet het geval. Stotteren is neurofysiologisch van aard en heeft een genetische component. Stotteren kan klinken als herhalingen van klanken, lettergrepen of woorden (bijv. r-r-r-rekenen), verlengingen van klanken (bijv. rrrrrekenen) of een blokkade van een klank (bijv. -----rekenen). Bij de kenmerken van stotteren horen spanning, onderbrekingen in de timing en/of het ritme van de spraak en variabiliteit.

Kinderen en jongeren die stotteren verschillen van elkaar in zowel de mate waarin ze stotteren als in hun houding ten aanzien van stotteren en hun reacties op stotteren. Sommige kinderen stotteren openlijk en spreken vrijuit. Andere kinderen doen er alles aan om het stotteren te voorkomen. Het kan zijn dat ze woorden vervangen die niet zo goed 'passen' bij wat ze eigenlijk wilden zeggen, dat ze extra klanken toevoegen, dat ze onnodige fysieke bewegingen maken, of simpelweg minder praten om te voorkomen dat ze last hebben van negatieve gedachten en gevoelens rond stotteren en de hierboven beschreven sociale ongemakken. Hoeveel iemand stottert zegt niets over de impact die ervaren kan worden op sociaal-emotioneel vlak en op de schoolse vaardigheden. Ook zegt het niks over de vaardigheid om effectief te communiceren.

Belangrijk om te weten is dat stotteren een negatieve invloed kan hebben op de schoolcarrière van kinderen wanneer hun betrokkenheid wordt verminderd. Leerlingen die stotteren zijn mogelijk minder geneigd vragen te stellen en mee te doen in de klas. Leerkrachten kunnen soms geneigd zijn om het kind dat stottert te 'helpen' door wat minder streng te zijn of een vrijstelling te geven voor een mondelinge opdracht. Ondanks een mogelijke opluchting op korte termijn, blijkt uit onderzoek dat dit op lange termijn negatieve gevolgen heeft voor succes op school en in de latere carrière. We hebben herhaaldelijk gezien hoe leerkrachten wél significant positief kunnen bijdragen aan het meedoen van leerlingen die stotteren in de klas en aan het lange termijn succes van leerlingen. Door ervoor te zorgen dat

elke leerling die stottert aangemoedigd wordt om met vertrouwen volop mee te doen in elke mogelijkheid tot communiceren.

Stottertherapie volgens het CARE-model (Communicatie, Ambassadeurschap, veeRkracht, Educatie) geeft kinderen die stotteren, ongeacht culturele of talige achtergrond, de kracht om effectief te communiceren, met vertrouwen te spreken en betekenisvol informatie over stotteren te delen. Ook leren ze op te komen voor zichzelf en anderen die stotteren, op zo'n manier dat hun dagelijks leven en hun ambities niet bepaald worden door het feit of ze wel of niet stotteren tijdens het spreken.

Met de volgende suggesties kunt u, als leerkracht van een kind dat stottert, helpen om een positieve communicatiesfeer in de klas te bevorderen.

- ♥ Kijk zelf NIET weg tijdens de stottermomenten (ook al kunnen die soms een tijdje duren). Laat zien dat u betrokken, aandachtig en positief bent. Wees consequent met het laten zien van deze non-verbale steun, zowel wanneer het kind stottert als wanneer het niet stottert. Misschien merkt u dat u wegkijkt als het kind stottert, misschien omdat het kind zelf wegkijkt en u in reactie daarop hetzelfde doet. Echter, hoe meer het kind ervaart dat er wederzijds oogcontact kan zijn bij stotteren, hoe sterker het vertrouwen in de eigen communicatie zal worden.
- ♥ Vul GEEN woorden in en maak geen zinnen af voor het kind, ook niet als u denkt te weten wat het wil zeggen (dat kan namelijk wel of niet kloppen). Geef elke leerling de tijd die nodig is om te zeggen wat de leerling wil zeggen. Door ruimte te geven aan de stem van iedere leerling, zullen leerlingen die stotteren dezelfde mogelijkheden als hun klasgenoten hebben om mee te doen, om pragmatische vaardigheden te ontwikkelen, om te oefenen met het delen van hun standpunten en om bij te dragen aan alle communicatie binnen de klas.
- ♥ Geef leerlingen GEEN adviezen zoals 'praat langzamer', 'adem goed in', 'denk eerst na over wat je wilt vertellen' als ze stotteren bij het spreken. Deze adviezen, hoewel goed bedoeld, helpen niet. In plaats daarvan kunt u de leerling laten zien dat u luistert door oogcontact te maken en te wachten tot de leerling uitgesproken is. Focus op de inhoud of de boodschap die ze overbrengen en reageer daar op.
- ♥ Zeg NIET dat u ook (soms) stottert, tenzij u echt een persoon bent die stottert. Iedereen ervaart van tijd tot tijd haperingen in het spreken, maar dat is niet hetzelfde als stotteren. Stotteren bij het spreken is normaal voor mensen die stotteren. Voor iemand die niet stottert, komen haperingen in het spreken nauwelijks voor en als ze voorkomen zijn ze gemakkelijk te herstellen. Zeggen dat u ook stottert als u dat niet doet, bagatelliseert de ervaring van

een kind dat stottert in plaats van dat het de steun geeft die u ermee had willen geven.

- ♥ Vraag WEL hetzelfde niveau van deelname in alle spreekactiviteiten, ook in mondelinge presentaties, groepsprojecten en klassengesprekken. Het kan een tijdelijke opluchting zijn als u aangeeft dat het kind dat stottert niet hoeft deel te nemen, maar op de langere termijn zal het veel moeilijker worden met ervaringen van falen tot gevolg. Het kind heeft namelijk jarenlang minder kunnen oefenen met communicatievaardigheden dan zijn leeftijdsgenoten. Ook kan het kind zich gevangen voelen tussen de opluchting van het niet hoeven laten zien van het stotteren en de teleurstelling of schaamte dat ze niet op dezelfde manier mee kunnen doen als hun leeftijdsgenoten.
- ♥ Maak WEL een expliciete en consequente afspraak met het kind voor alle spreektaken: geef de leerling die stottert meer tijd zodat er ruimte is voor de volledige boodschap, ook de delen van de boodschap die gestotterd zijn. Misschien wilt u vooruit plannen om zeker te zijn dat er genoeg tijd is voor alle leerlingen om mee te doen met alle mogelijkheden om te spreken.
- ♥ Maak GEEN opmerkingen over de aan- of afwezigheid van stotTERS. Meer stotteren betekent niet automatisch een 'slechte dag'. En omgekeerd: minder stotteren is niet hetzelfde als een 'goede dag'. Het is inherent aan stotteren dat het variabel is; het kan variëren van dag tot dag of van situatie tot situatie.
- ♥ Maak WEL opmerkingen over de algehele communicatie van de leerling: zoals taalinhoud, taalgebruik, volume en intonatie, oogcontact, contactname, lichaamshouding en gebruik van gebaren. Iemand die stottert, kan deze kerncomponenten van communicatie net zo goed leren als, of zelfs beter dan, elke andere spreker.
- ♥ Verwacht WEL dat de leerling die stottert aan dezelfde normen en verwachtingen voldoet als de rest van de klas. Als de leerling iemand anders onderbreekt, of dat nou wel of niet met stotteren is, aarzel dan niet om te laten weten dat de ander nog de beurt had. Als je stottert heb je niet ineens toestemming om te praten wanneer je maar wilt.
- ♥ Zorg WEL voor mogelijkheden voor leerlingen die stotteren om, met de steun van hun familie en de logopedist, in de klas te vertellen over stotteren, zowel formeel als informeel. Anderen iets leren over stotteren bekrachtigt het kind en versterkt de veerkracht.

Aan het eind van deze brief vindt u een overzicht van deze suggesties op 1 pagina om snel en handig erbij te kunnen pakken.

Dank u voor uw steun om ons te helpen ervoor te zorgen dat alle kinderen die stotteren kunnen dromen, spreken, leven!

BLANK CENTER CARE MODEL™

Suggesties voor u als leerkracht van een kind dat stottert om te helpen in het realiseren van een positieve communicatieve omgeving binnen de klas.

WEL DOEN:

- ♥ Vraag WEL hetzelfde niveau van deelname in alle spreekactiviteiten, ook in mondelinge presentaties, groepsprojecten en klassengesprekken.
- ♥ Maak WEL een expliciete en consequente afspraak met het kind voor alle spreektaken: geef de leerling die stottert meer tijd zodat er ruimte is voor de volledige boodschap, ook de delen van de boodschap die gestotterd zijn. Plan vooruit om zeker te zijn dat er genoeg tijd is voor alle leerlingen om mee te doen.
- ♥ Maak WEL opmerkingen over de algehele communicatie van de leerling: zoals taalinhoud, taalgebruik, volume en intonatie, oogcontact, contactname, lichaamshouding en gebruik van gebaren.
- ♥ Verwacht WEL dat de leerling die stottert aan dezelfde normen en verwachtingen voldoet als de rest van de klas.
- ♥ Zorg WEL voor mogelijkheden voor leerlingen die stotteren om, met de steun van hun familie en de logopedist, in de klas te vertellen over stotteren, zowel formeel als informeel.

NIET DOEN:

- ♥ Kijk zelf NIET weg tijdens de stottermomenten (ook al kunnen die soms een tijdje duren).
- ♥ Vul GEEN woorden in en maak geen zinnen af voor het kind, ook niet als u denkt te weten wat het wil zeggen (dat kan namelijk wel of niet kloppen).
- ♥ Geef leerlingen GEEN adviezen zoals 'praat langzamer', 'adem goed in', 'denk eerst na over wat je wilt vertellen' als ze stotteren bij het spreken. Deze adviezen, hoewel goed bedoeld, helpen niet.
- ♥ Zeg NIET dat u ook stottert, tenzij u echt een persoon bent die stottert.
- ♥ Maak GEEN kwalitatieve opmerkingen over de aan- of afwezigheid van stotTERS.